

Asia: VN/6094/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusoikeudesta.

Esitys vastaa 62 § 1 momentin osalta voimassa olevaa asiakastietolain 62 §:ää. Tältä osin ei ole lausuttavaa.

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusvelvollisuudesta.

Hyvil haluaa kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että tällainen lainsäädäntömuutos edellyttää koulutusta ja ohjeistusta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Koska sääntely kohdistuu suureen joukkoon sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, tulee heidän kouluttamisensa vaatimaan aikaa sekä resursseja.

Lisäksi Hyvil haluaa kiinnittää huomiota asiakas- ja potilassuhteen sekä asiakastietojen luottamuksellisuuteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa korostuu luottamuksellisuuden periaate ja tiedonluovutusvelvollisuudella ehdotetun sääntelyn mukaisesti voi olla vaikutusta asiakkaiden luottamukseen hakeutua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin. Näin ollen sääntelyssä tulee huomioida perusoikeusnäkökulmat ja suojata asiakassuhdetta ja potilassuhdetta. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiselle voi olla epäselvää täyttyvätkö ehdotetun asiakastietolain 62 § 2 momentin edellytykset. Tällöin tiedonluovutusvelvollisuuden täyttymisestä olisi tärkeää saada laintulkintaa ohjaava ohjeistus, jotta lainkohtaa voitaisiin soveltaa yhdenmukaisesti eri hyvinvointialueilla.

Kommentit poliisin pyynnöstä tapahtuvasta tiedonluovutuksesta.

Ehdotetun kohdan mukaan palvelunantajan vastaavalla johtajalla on velvollisuus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä poliisille

henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot maksutta.

Edellä mainitun perusteella avoimeksi jää muun muassa, miten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen voi tunnistaa pyytäjän (päälystään kuuluvan poliisimiehen) sekä, miten pyyntö pitäisi perustella (välttämättömyys). Oman oikeusturvan kannalta hyvinvointialueen ja/tai sen työntekijän tulisi pystyä dokumentoimaan sille esitetty tietopyyntö. Nykyisin näitä pyyntöjä on lähetetty hyvin vaivaltaisin tiedoin jopa tavallisella sähköpostilla, vaikka pyyntö on sisältänyt sellaisia tietoja, joita tulisi käsitellä ainoastaan turvapostia (salattu sähköposti) käyttäen. Näin ollen koulutustarve poliisin esittämiin tietopyyntöihin liittyen on ilmeinen ja sen merkitys korostuu entisestään, jos tietopyyntöjen määrä kasvaa.

Hyvil haluaa kiinnittää huomiota asiakas- ja potilassuhteen sekä asiakastietojen luottamuksellisuuteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa korostuu luottamuksellisuuden periaate ja poliisin tietojensaantioikeudella ehdotetun sääntelyn mukaisesti voi olla vaikutusta asiakkaiden luottamukseen hakeutua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin. Tällöin sääntelyssä tulee huomioida perusoikeusnäkökulmat ja suojata asiakassuhdetta ja potilassuhdetta.

Esityksen mukaan tietopyyntö olisi osoitettava terveydenhuollossa ja sosiaalihuollosta palvelunantajan vastaavalle johtajalle. Toisin kuin ehdotetussa 1 ja 2 momentissa säädettäisiin ilmoittavasta tahosta (palvelunantaja tai sen tehtäviä suorittava henkilö), ei tietopyyntöä tulisi osoittaa yksittäiselle terveydenhuollon tai sosiaalihuollon työntekijälle. Rajaus vähentäisi yksittäisten ammattihenkilöiden koulutustarvetta muuttuneesta sääntelystä. Hyvil pitää tällaista rajausta erittäin suotavana.

Hyvil haluaa kiinnittää huomiota siihen, että nyt samanaikaisesti ollaan muuttamassa poliisilain 4 luvun 5 §:ää, jossa säädetään poliisin mahdollisuudesta saada tietoja sosiaali- ja terveydenhuollosta (HE 182/2025 vp). Myös tämän muutoksen arvioidaan edellyttävän koulutusta ja ohjeistusta sosiaali- ja terveydenhuollossa, johon tarvitaan aikaa sekä resursseja. Lisäksi voisi olla selkeyden vuoksi tarpeen harkita, onko poliisin pyynnöstä tapahtuva tiedonluovutus aiheellista ottaa osaksi asiakastietolakia vai uutta poliisilain 4 luvun 5 §:ää.

Kommentit oikeudesta ilmoittaa työntekijään kohdistuneesta epäilystä rikoksesta.

Esityksen mukaan palvelunantajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä työntekijänsä pyynnöstä ilmoittaa poliisille välttämättömät tiedot kyseiseen työntekijään kohdistuneesta rikosepäilystä, jos teon on syytä epäillä kohdistuneen henkilöön hänen sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain mukaisten työtehtäviensä vuoksi.

Hyvil katsoo, että sääntelyn uudistaminen on kannatettavaa, koska sillä parannetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä työskentelevien henkilöiden turvallisuutta. Lisäksi Hyvil jakaa esityksessä esitetyin tavoin käsityksen siitä, että viranomaisten välisellä tehokkaammalla tietojen vaihdolla on mahdollista turvata, etteivät sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöihin kohdistuneet rikosepäilyt jäisi ilmoittamatta poliisille sen vuoksi, että epäillyn rikoksen kohteeksi joutunut henkilö ei itse voisi tai uskaltaisi tehdä asiasta ilmoitusta.

Muut kommentit.

-

Rantanen Rasmus
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy